

## Kokteil pesticídov na vianočnom stole?

Európska sieť mimovládnych organizácií PAN – Europe urobila koncom novembra 2009 monitoring vybraných potravín na rezíduá pesticídov. Vzorky zo 4 krajín EÚ sme analyzovali v akreditovaných laboratóriách: 51 vzoriek šalátu a 47 vzoriek mandarínok z Bulharska, Maďarska, Holandska a Slovenska. Výsledky ukázali že väčšina vzoriek obsahovala zmes viacerých druhov pesticídov, v pár prípadoch boli prekročené limity a v jednom prípade dokonca zistené rezíduá zakázaného pesticídu.<sup>1</sup>

**“Kupujeme ovocie zeleninu v presvedčení že pomáhajú nášmu zdraviu, pre ktoré sú skutočne potrebné, netušíme však že v mnohých prípadoch skonzumujeme aj kokteil rezíduí neraz karcinogénnych či neurotoxických pesticídov.”** povedal Daniel Lešínský, člen správnej rady PAN-Europe a predseda oz CEPTA na Slovensku.

Najzávažnejšie výsledky našich rozborov možno zhrnúť do týchto bodov:

- Jedna vzorka šalátu z Bulharska obsahovala rezíduá mutagénneho pesticídu (thiophanate-methyl) pri 60! násobnom prekročení limitov MRL\* platných v EÚ
- 96% všetkých analyzovaných vzoriek mandarínok obsahovalo rezíduá pesticídov
- Ovocie zakúpené v Holandsku bolo kontaminované najviac, priemerne boli v každom ovocí 3 druhy pesticídov
- Vzorka šalátu zakúpeného na Slovensku obsahovala rezíduá 7-mich druhov pesticídov, z ktorých jeden pesticíd – biphenthrin je považovaný za endokrinný disruptor, teda chemikáliu poškodzujúcu hormonálny systém človeka

Aj výsledky oficiálnych monitoringov sú znepokojujúce – každoročne narastá počet vzoriek potravín s viacerými druhmi pesticídov, čo limity EÚ nijako nezohľadňujú. Navyše tieto limity MRL nezohľadňujú zdravotné riziká, preto ich nepovažujeme za bezpečné.<sup>2</sup> Posledné výsledky analýz rezíduí pesticídov v EÚ (za rok 2007) hovoria o tom že na Slovensku bolo zistených najviac vzoriek s prekročenými limitmi rezíduí pesticídov pri jahodách (50%, kým EÚ priemer je 2,6%), pri šaláte (30,77%, kým EÚ priemer je 2,6%) ako aj pri spracovaných potravinách (7,69%, kým EÚ priemer je 1,6%), v celej EÚ obsahovalo 2 a viac druhov pesticídov 25,9% ovocia, zeleniny a obilnín, pri 3,99% bol limit prekročený.<sup>3</sup>

Slovenský monitoring ŠVPS z roku 2008 hovorí že 48,4% vzoriek ovocia a zeleniny obsahovalo rezíduá aspoň 1-ného pesticídu. Z pohľadu kombinačného, resp. kumulatívneho efektu dvoch a viacerých pesticídov boli v roku 2008 najhoršie: mandarínky (všetky vzorky = 100%); ananás (75%) a pomaranče (61%). Naopak najlepšie dopadli slovenské potraviny ako kapusta, karfiol či melón vodový – 0% rezíduí pesticídov (viac v nižšie uvedenej tabuľke).<sup>4</sup>

V prípade monitoringu rezíduí pesticídov robia kompetentné orgány v SR (ŠVPS), za daných podmienok a prostriedkov, ktoré majú k dispozícii, dobrú prácu. Pre OZ CEPTA je však neprípustné že napriek tejto zlej situácii s pesticídmi v potravinách, napriek stále novým poznatkom o škodlivosti pesticídov sa prostriedky na monitoring rezíduí na Slovensku krátia. Kým v roku 2006 sa analyzovalo 1228 vzoriek, v roku 2007 to bolo 1124 vzoriek, v roku 2008 to bolo 894 vzoriek a v roku 2009 už **LEN** 454 vzoriek (pokles o 200% vzoriek oproti roku 2006). Uvedomujeme si dopady hospodárskej krízy na štátny rozpočet, takéto škrtky však podľa nás priamo ohrozujú zdravie obyvateľov, ich právo na informáciu a bezpečné potraviny.

Preto OZ CEPTA navrhuje riešenia:

- navýšiť prostriedky na monitoring rezíduí pesticídov aspoň na úroveň roku 2006, zvýšiť jeho rozsah i kvalitu, teda počet vzoriek i počet analyzovaných pesticídov, dnes nedosahujeme ani priemer EÚ;
- do financovania monitoringu zapojiť beneficentov pesticídov (predajcov a distribútorov pesticídov v SR) zavedením pesticídovej dane, poplatku a pod. (ako je to napr. v Dánsku);



CEPTA - Centrum pre trvaloudržateľné alternatívy, občianske združenie;

Nográdyho 39, 960 01 ZVOLEN; IČO: 37921959, b. účet: 8712803/5200, [www.cepta.sk](http://www.cepta.sk)

---

- vytvoriť tlak na predajcov/výrobcov potravín včasným (on-line) zverejňovaním adresných výsledkov analýz hneď ako bude výsledok známi (s udaním miesta – meno obchodu; času; názov potraviny, dátum výroby)
- vytvoriť a aktualizovať stránku vinníkov, teda predajcov/výrobcov, ktorí predávali v SR potraviny s rezíduami pesticídov nad povolené limity (ako je to napr. v Maďarsku alebo Anglicku)
- monitoring rezíduí pesticídov hodnotiť aj z pohľadu ohrozenia ľudského zdravia teda nie limit MRL ale limity ADI\*, resp. ARfD\*, toto hodnotenie pravidelne zverejňovať s informáciou o výsledkoch analýz

Zdroje:

1. [www.pan-europe.info](http://www.pan-europe.info)
2. Publikácia (CEPTA/PAN-Europe/HEAL, 2008): „Zdravší život bez pesticídov“:  
[http://www.cepta.sk/documents/Pesticidy/1.%20Zdravsi%20zivot%20bez%20pesticidov\\_2008%20FINAL.pdf](http://www.cepta.sk/documents/Pesticidy/1.%20Zdravsi%20zivot%20bez%20pesticidov_2008%20FINAL.pdf)
3. Ročná správa o rezíduách pesticídov v EÚ – 2007, En (EFSA, 2009):  
[http://www.efsa.europa.eu/EFSA/efsa\\_locale-1178620753812\\_1211902665715.htm](http://www.efsa.europa.eu/EFSA/efsa_locale-1178620753812_1211902665715.htm)
4. Správa o kontrole rezíduí pesticídov v potravinách:  
[http://www.svssr.sk/sk/pdf/spotrebitel/Pesticidy\\_2008.pdf](http://www.svssr.sk/sk/pdf/spotrebitel/Pesticidy_2008.pdf)

Viac informácií o rezíduách pesticídov v potravinách, o pesticídoch, zdraví a alternatívach nájdete na stránke  
[www.cepta.sk](http://www.cepta.sk)

MRL\* = maximálny limit pesticídov (podľa správnej farmárskej praxe)

ADI\* = Akceptovateľná denná dávka (za jeden deň)

ARfD\* = Akútna referenčná dávka (v jednej porcii)

Kontakt:

OZ CEPTA, Ing. Daniel Lešínský, PhD. Mail: [lesinsky@changenet.sk](mailto:lesinsky@changenet.sk), mob.:0905 581076

Príloha 1. Tabuľka rezíduí pesticídov v potravinách (s min. 5 vzorkami pri monitoringu)

**Vyhodnotenie potravín podľa správa o kontrole rezíduí pesticídov v potravinách z r. 2008**

	SK - 2008	Vzoriek	aspoň 1 pesticíd	aspoň 1.pesticíd	nad MRL	2 p. a viac	2 a viac pesticídov
p.č.	<b>Najhoršie</b>			v %			v %
1	mandarínky	6	6	100	0	6	100
2	ananás	8	8	100	0	6	75
3	mango	11	10	91	0	3	27
4	pomaranče	36	30	83	1	22	61
5	citróny	32	25	78	2	18	56
6	grapefruit	7	5	71	0	2	29
7	banány	21	15	71	0	1	5
8	hrušky	36	25	69	1	20	56
9	broskyne	40	26	65	2	16	40
10	hrozno	48	30	63	1	20	42
11	jahody	29	17	59	0	13	45
12	mrkva	16	9	56	1	4	25
13	huby pestované	9	5	56	1	0	0
14	jablká	51	26	51	0	9	18
15	kiwi	10	5	50	0	0	0
16	zel. fazuľka	15	6	40	1	2	13
17	marhule	17	6	35	2	3	18
18	rajčiny	34	11	32	2	5	15
19	paprika	34	7	21	1	6	18
p.č.	<b>Najlepšie:</b>	vzoriek	aspoň 1 p.	%	nad MRL	2p. a viac	%
1	hláv. Kapusta	13	0	0	0	0	0
2	kaleráb	11	0	0	0	0	0
3	karfiol	10	0	0	0	0	0
4	melón vodový	8	0	0	0	0	0
5	pór	6	0	0	0	0	0
6	hrášok	5	0	0	0	0	0
8	zemiaky	34	3	9	0	0	0

Kontakt:

OZ CEPTA, Ing. Daniel Lešínský, PhD. Mail: [lesinsky@changenet.sk](mailto:lesinsky@changenet.sk), mob.:0905 581076